

Existuje-li to,
je to **..!MOŽNÉ*** ✓

„: ^°f
inspirace pro vzdělávání dětí
s odlišným mateřským jazykem ~ ~“

..META slaví 15

Existuje-li to,
je to **..!MOŽNÉ*** ✓

„;^°f
inspirace pro vzdělávání dětí
s odlišným mateřským jazykem ~“

..META slaví 15

Existuje-li to, je to možné

inspirace pro vzdělávání dětí s odlišným mateřským jazykem

META slaví 15

Autoři: Jim Cummins, Magdalena Hromadová, Zuzana Papáčková, Jana Šámalová, Kristýna Titěrová a METAkolektiv

Editorky: Zuzana Papáčková a Jana Šámalová

Redakce a jazyková úprava: Jana Šámalová

Grafická úprava: Magnus I., s. r. o.

Tisk: Centrum služeb Broumov s. r. o.

Government
of Canada

Gouvernement
du Canada

Embassy
of Canada

Ambassade
du Canada

Tato publikace vyšla s podporou Velvyslanectví Kanady.

© META, o. p. s. – Společnost pro příležitosti mladých migrantů, Ječná 2127/17, Praha 2

2021

ISBN 978-80-88171-31-7

www.meta-ops.cz

www.inkluzivniskola.cz

..META*~

Přechod dítěte s OMJ z mateřské do základní školy

ZŠ Šlapanice

Na základě rozhovoru s Mgr. Bc. Evou Heinzovou zpracovala Jana Šámalová.

Základní školu ve Šlapanicích navštěvuje téměř 1 000 žáků ze Šlapanic i spádové oblasti. V současné době chodí do školy 13 žáků s OMJ. Ve škole funguje školní poradenské pracoviště (ŠPP) čítající 10 zaměstnanců. Problematice žáků s OMJ se věnují především tři speciální pedagožky, první z nich má na starost žáky s OMJ v přípravné, první a druhé třídě, druhá speciální pedagožka se věnuje především žákům s OMJ ve třídě třetí až páté a žáky druhého stupně má na starosti třetí pedagožka.

Při získávání informací o dětech s OMJ z mateřských škol se osvědčila především dobrá spolupráce s PPP Lomená v Brně, jejíž pracovníci do ZŠ Šlapanice docházejí. Návštěvy probíhají v jarních měsících, jejich cílem je primárně podepsání IVP žáků a projednání podpůrných opatření plánovaných na další školní rok. Při té příležitosti pracovníci školy i poradny mapují budoucí situaci ohledně podpůrných opatření. Kolik dětí s OMJ z předškolních ročníků MŠ bude v nadcházejícím školním roce nastupovat do základní školy? Jaká podpůrná opatření se budou pro žáky chystat?

Se začátkem nového školního roku se vždy důkladně rozmyslí skladba nových prvních tříd. Prioritou školy je vhodné rozmístění žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Rozdělení žáků vyžadujících podpůrná opatření by mělo být v rámci paralelních tříd rovnoměrné. Při této přípravě na příchod dětí s podpůrnými opatřeními, mezi nimi i dětí s OMJ, vznikla myšlenka užší spolupráce základní školy s mateřskými školami.

Ve Šlapanicích jsou celkem dvě mateřské školy, které mají dohromady devět tříd. Do základní školy navíc nastupují děti ze spádové oblasti. Speciální pedagožky ideálně v únoru či březnu navštěvují třídy MŠ, aby se seznámily s předškolními dětmi s OMJ. Zásadní je screening, který probíhá především formou pozorování skupiny dětí při řízené činnosti. Děti také dostanou pracovní listy se cvičením na grafomotoriku, nedílnou součástí je i reference učitelek MŠ a předvedení portfolia dětí. Rodiče jsou informováni o návštěvách pedagožek a považují je za součást standardního postupu. Většina je informována o návštěvách prostřednictvím webových stránek, dále z nástěnek v samotné MŠ anebo již postup znají od starších sourozenců.

Obr. 1 a 2: Děti s OMJ z přípravné třídy ve Šlapanicích

Na základě výsledků screeningu pak pedagožky ŠPP osloví rodiče dětí. Řeší se školní zralost, problematika OMJ, odklad školní docházky a současný nástup dětí do přípravné třídy, která díky podpoře zřizovatele ZŠ funguje již druhým rokem. Při zápisu do ZŠ rodiče dětí s OMJ často avizují, že jsou objednáni do PPP ohledně odkladu školní docházky a doporučení přípravné třídy. Přestože zájem o účast v přípravné třídě převyšuje její kapacitní možnosti, jsou děti s OMJ zpravidla přijaty. Z celkového počtu 15 přijímaných dětí bývají v současnosti jedno až dvě s OMJ.

Není ojedinělé, že rodiče vnímají odklad školní docházky a návštěvu přípravné třídy jako stigmatizující, indikující nešikovnost, či dokonce intelektovou nedostatečnost dítěte. Někteří pak doporučený odklad školní docházky odmítnou a dítě nastupuje do první třídy se zbytečným handicapem. V některých případech pak takové dítě již v první třídě čerpá podpůrná opatření třetího stupně a proces vzdělávání je pro ně velmi (a často zbytečně) náročný. Ve většině případů ale rodiče projevují porozumění, a také díky zavedenosti všech postupů, včetně doporučování odkladu, jsou návštěvě přípravné třídy nakloněni.

Do budoucna plánují speciální pedagožky ŠPP šlapanické školy prohloubit spolupráci s rodiči dětí s OMJ a s dalšími vzdělávacími potřebami. Vše by mělo proběhnout ještě v době docházky do MŠ, před rozhodnutím rodičů, zda pro dítě zvolit odklad, návštěvu přípravné třídy či nástup rovnou do školy. Rády by uspořádaly opakované edukativní setkání s dětmi i rodiči. Rodiče by tak měli možnost sledovat vybrané řízené činnosti

Obr. 3: Zapojení žáků s OMJ do sportovních aktivit

rozdávající školní připravenost svých dětí. Od pedagogů by pak rodiče získali informace, které oblasti dítěte je třeba ještě více rozvíjet a jaké činnosti provádět v domácím prostředí. Cílem je, aby děti vstupovaly do školy, ať už do přípravné či do první třídy, s co nejmenším znevýhodněním.

Speciální pedagožky ze školního poradenského pracoviště ve Šlapanicích dokázaly velmi účelně nastavit systém spolupráce s mateřskými školami tak, aby byly všechny děti, nejen ty s OMJ, podpořeny maximálním možným způsobem. Speciální pedagožka, Mgr. Bc. Eva Heinzová, která se s námi podělila o zkušenosti s přechodem dětí s OMJ z mateřské do základní školy, doporučuje pro podporu celého procesu: „Každý, kdo chce děti s OMJ opravdu podpořit, by se měl především zamyslet nad konkrétním dítětem, jeho vývojem, co mu může pomoci a co by ho mohlo naopak stresovat a brzdit. Důležitou součástí je pozitivní motivace.“

Existuje-li to, je to možné

inspirace pro vzdělávání dětí s odlišným mateřským jazykem

META slaví 15

Sborník k výročí zahájení činnosti organizace META, o. p. s. přináší ohlédnutí za patnácti lety, po které tato společnost působí na poli podpory dětí a žáků s odlišným mateřským jazykem (OMJ), jejich rodičů i pedagogů. Publikace shrnuje důležité milníky z hlediska fungování organizace i podpory dětí a žáků s OMJ a představuje služby a tváře METY. Součástí knihy jsou inspirativní příklady, jak se české školy všech stupňů vyrovnávají se začleňováním dětí a žáků s OMJ, a rovněž příspěvky Jima Cumminse, experta světového formátu působícího v oblasti vzdělávání vícejazyčných žáků. Jeho teorie a přístup k vícejazyčnosti se staly východiskem toho, co META nabízí a doporučuje českým školám pro dosažení úspěšné inkluze dětí a žáků s OMJ do českého vzdělávacího systému.

META, o. p. s. – Společnost pro příležitosti mladých migrantů je nezisková organizace, která od roku 2006 podporuje osoby s migrační zkušeností v rovném přístupu ke vzdělávání a pracovní integraci. Poskytuje poradenství rodinám migrantů, realizuje kurzy češtiny jako druhého jazyka pro děti i dospělé, workshopy pro školy, volnočasové aktivity a komunitní akce. Současně poskytuje podporu učitelům a školám, které se potýkají se specifickými potřebami dětí a žáků s OMJ. Od roku 2009 spravuje portál pro pedagogy www.inkluzivniskola.cz, kde zveřejňuje k tématu vzdělávání a začleňování dětí a žáků s OMJ veškeré dostupné informace a materiály. Prostřednictvím svých aktivit se snaží podpořit otevřený dialog a porozumění mezi lidmi s migrační zkušeností a většinovou společností.

...META*[~]

*Společnost pro příležitosti
mladých migrantů

...META Publishing